

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum pote[n]tia genera[n]di dicat quid an solum ad
aliquid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

non solum non repugnantiam terminorum, alioquin sequitur oppositum principalis conclusionis.

11 Et ideo dicendum aliter quod possibile in diuinis non excludit necessarium nec ponit aliquam dependentiam, nec dicit solum impossibile filium generari propter non repugnantiam terminorum, imò tali possibili respondet potentia generandi. Sed quia per talem potentiam non producit diuersum per essentiam sed solum per relationem & in relationibus oppositis est par necessitas, quia æqualiter se coxigunt, ideo par necessitas essendi in patre habente potentiam generandi & in filio & eadē inde dependentia propter identitatem essentiae.

QVAESTIO SECUNDA.

Utrum potentia generandi dicat aliquid vel solum quid.

Th. 1. p. q. 4. ar. 5.

AD secundum sic proceditur. Et arguitur quod potentia generandi dicat ad aliquid & non quid hoc est relationem & non essentiam, quia potentia distinguitur & cognoscitur per actus, sed generare in diuinis dicit ad aliquid & non quid, alioquin conueniret omnibus personis, ergo potentia generandi non dicit quid sed ad aliquid.

2 **SECUNDO**, proprius actus est à propria forma, sed generare est proprius actus patris, ergo est à propria forma patris, hæc est paternitas & non essentia quæ est omnibus communis ergo, &c.

3 Tertio sic, sicut se habet pater ad creandum in quantum Deus ita se habet ad generandum in quantum pater, quia sicut creare est proprium Dei, ita generare est proprium patris, sed Deus creat diuinitate, ergo pater generat paternitate. Quarto secundum Aug. de fide ad Petrum cap. 3. qui dicit quod generatio est opus paternæ proprietatis.

4 **IN CONTRARIUM** arguitur quia illud est principium generationis in quo genitum assimilatur genitri, sed filius assimilatur patri in natura & non in proprietate relatiua, ergo &c.

5 **ITEM PRINCIPIVM** actionis & terminus sibi correspondent, sed relatio non potest esse terminus actionis, ergo nec principium.

6 Ad idem est quod dicit Da. lib. 1. cap. 8. quod generatio est opus naturæ.

7 **RESPONSIO**, circa questionem istam triplex est modus dicendi. Primus est quod potentia generandi dicitur intrinsecè solum essentia, quantum actus generandi non elicitur ab ea nisi concurrente relatione paternitatis. Et quia tota difficultas vel quasi tota quæ sequitur ad hanc positionem est quo modo essentia communis potest esse ratio propria eliciendi actum qui non est communis, videtur enim quod in quocumque est sufficiens principium actus alicuius & non impeditur quod illud possit exire in actum, ideo ad tollendum hæc difficultatem. Primo ponitur imaginatio huius positionis, & secundo ponentur rationes eius.

8 Imaginatio positionis est ista quod sola essentia diuina est illud cuius virtute ordine quodam elicitur hi actus generare & spirare & creare. Nec est inconueniens quod ab eodē principio sint plures subordinati actus, cum hoc reperitur in creaturis. Lux enim solis est principium illuminandi & calefaciendi, sed quia agere est suppositi, ideo oportet essentia esse in supposito vno vel pluribus ad hoc ut eliciat supradictos actus. Si autem termini illorum actuum essent formæ composibiles in eodem supposito, in quocumque inueniretur essentia illud posset in omnes eius actus, sicut lumen & calor, quia sunt formæ composibiles in eodē, omnis forma quæ est principium istorum actuum qui sunt illuminare, & calefacere, potest in eos in quocumque supposito sit nisi impediatur in agendo per contrarium, & per indispositionem materiæ de quo non est in diuinis timendum, quâdo autem per quemlibet actum constituitur nouum suppositum, ut in diuinis non potest sic esse, imò primus actus necessario est ab essentia ut est in vna persona tantum, secundus ut est in duabus, tertius est ut in tribus. Cuius ratio est, quia in diuinis non potest esse nisi vna persona non producta. Si enim essent plures non productæ tales necessario differrent per absolutam non per relationes

originis, quod esset impossibile, quia sic essent duo dii.

9 Ex hoc sic arguitur, nulla persona potest principiare actionem per quam producit, sed prima persona producta in diuinis producit per primam productionem vel emanationem, ergo prima persona producta non potest habere essentiam ut principiet primam productionem vel emanationem, oportet ergo quod productio prima sit à persona non producta quæ est tantum vna ut prius dictum est. Per idem patet quod secunda emanatio non potest esse ab essentia nisi prout ipsa est in duabus personis & non in pluribus, quia secunda persona producta producit per secundam emanationem, ergo non potest habere essentiam prout est principium secundæ emanationis, alioquin produceret seipsam. Restat ergo quod essentia prout est principium secundæ emanationis sit solum in persona producte & persona producta.

10 Ex quibus apparet duo. Primum est quod essentia diuina non est principium præcisum & adæquatum alicuius dictorum actuum qui sunt generare & spirare. Sed est commune principium omnium eorum, licet possit designari per rationem huius vel illi actui adæquata, ut cum dicitur potentia generandi vel potentia spirandi.

11 Secundo apparet quare quodlibet diuinum suppositum habens perfectè diuinam naturam non potest in omnes actus istos licet sola essentia diuina sit totale & sufficiens principium horum actuum. Causa enim eius est quia essentia diuina secunda est ad hos actus ordine quodam. Et quia non potest esse in secunda persona nisi completa fecunditate prima per quam expletionem ipsamet secunda persona producit, nec potest esse in tertia nisi cõpleta fecunditate secunda, ideo in secunda persona solum est principium secundi actus, qui est spirare. In tertia autem non est principium alicuius actus nisi transeuntis in materiam exteriorum rem ut est creare, non sic autem est in generatione creaturarum vniuocæ, quia ibi communicatur alia natura secundum numerum habens similem virtutem secundum speciem nulla fecunditate expleta. Et ideo potest in omnes actus speciei debitos in quocumque supposito sit. Hæc est imaginatio opinionis.

12 Rationes autem eius sunt plures, vna est talis, id quod est per se fundamentum relationis, non includit intrinsecè relationem. Sed potentia quæ est ad actus dictos diuinos est per se fundamentum relationis inter producens & productum, ergo &c. maior patet quia relatio realis semper fundatur super rem alterius predicamentis, minor probatur quia nihil pertinet per se ad agens quod possit esse fundamentum dictæ relationis nisi actio vel potentia actiua.

Actio autem non potest esse fundamentum eius nec in creaturis, nec in diuinis. In creaturis non, quia actio & passio sunt in passio, fundamentum autem respectus agentis debet esse in agente. Nec in diuinis quia actio in diuinis, puta generare, est relatio, & relatio non est per se fundamentum relationis. Alioquin esset processus in infinitum, ergo actio non potest esse fundamentum dicti respectus. Relinquitur ergo quod sit potentia actiua. & hæc fuit minor, sequitur ergo conclusio.

13 Secunda talis est. Si in diuinis esset diuersitas nature secundum numerum & vnitas secundum speciem, ratio principandi attribueretur nature & non relationi sicut nunc est in creaturis, sed vnitas nihil perfectionis tollit à natura, ergo per vnitatem non tollitur, quin debeat habere rationem principii respectu actuum diuinorum.

14 Tertia ratio talis est, continere principiatuè diuinam personam nobilior est quàm cõtinere causatiuè creaturam, sed continentia creaturæ est propter essentiam & non propter relationem aliquam, ergo continentia principiatuè respectu diuinæ persone multo fortius est propter essentiam, plures alie rationes posset adduci, sed istæ nunc sufficiunt.

15 **AD RATIONES** principales quæ sunt contra hanc opinionem responderetur sic. Cum enim primo dicitur quod potentia distinguuntur per actus, dicendum quod potentie distinguuntur per actus, id est, cognoscuntur distinctè per actus, sed non oportet quod potentie sint in eodem genere cum actu etiam si potentie non solum distinctæ cognoscantur, sed etiam distinguuntur eodem modo

quo

quo per fines est distinctio eorum quæ ordinantur ad finem, non enim oportet quod finis & illud quod est ad finem sint eiusdem generis prædicamentalis, ut patet de medicina & sanitate. Et ideo in nullo casu necesse est quod si generare dicat ad aliquid quod propter hoc potentia generandi quantum ad illud quod importat intrinsecè dicat ad aliquid, licet potentia generandi quantum ad hoc non notet extrinsecè aliquid quod importat habitudinem ad actum qui verè est ad aliquid.

16 Ad secundum dicendum quod proprius actus est ad propria forma, vel ad forma communi ut appropriata, & hoc modo generare est ab essentia ut est sub proprietate patris, nec tamè proprietatis dat essentia quod principiet actum generandi, sed est tantum causa sine qua non. Multa enim concurrunt cum potentia quæ non pertinent ad rationem potentie sine quibus, tamè potentia nullo modo exiret in actum. Verbi gratia quantitas nullo modo est de ratione potentie calefactiue, aut disgregatiue, & tamen sine quantitate forte calor non calefaceret, nec color disgregaret, sic est in proposito, fecunditas essentia ad primum actum qui est generare licet non possit explicari nisi ab essentia existente in prima persona quæ nullo modo est ab alia ut declaratum fuit prius, tamen proprietas constituens primam personam nullo modo pertinet intrinsecè ad rationem potentie generandi.

17 Ad tertium respondetur sic quod aliter est Dei proprium creare, aliter est proprium patris generare. Creare enim est proprium dei ratione principii creatiui, quod in nullo alio esse potest, sed generare est proprium patris non ea ratione principii, sed modi habendi principium quod non potest alio modo producere primum actum nisi existens sub proprietate patris propter conditionem & ordinem actuum ut visum est, non propter hoc quod proprietatis ista sit in aliquo elicitiua actus. Sub hoc sensu accipiendum est quod dicit Augu. quod generatio est actus paternæ proprietatis quia non elicitur virtute essentia nisi ut existit sub proprietate patris.

18 SECVNDVS modus est, quod tam essentia quæ relatio habent rationem principii in generando & in spirando, imaginantur enim tenentes hanc viam quod cum filius, secundum Hilariu. 2. lib. de Trin. nihil habeat nisi natum, id est, per generationem & natiuitatem acquisitum, habet autem essentiam & proprietatem relatiuam, ideo vtrunq; habet per generationem suam ex parte, sed differenter, quia vnum habet tanquam communicatum & non productum scilicet essentiam quæ non est producta, sed tantum communicata. Aliud autem habet tanquam verè productum, scilicet proprietatem relatiuam, & vtrunq; requirit ad veram generationem. Sicut enim non esset vera generatio si nihil produceretur, sed supponeretur illud totum quantumcumque communicaretur, ita non esset vera generatio si totum produceretur & nihil communicaretur, modo dicunt isti quod in generatione filii essentia patris habet rationem principii quantum ad illud quod ibi est communicationis. Sed paternitas habet rationem principii quantum ad illud quod ibi est productionis.

19 Et hoc patet sic, principium quo produciens aliquid producit, necesse est realiter distingui à termino quo productum ipsam productionem terminat. etiam secundum suppositum quando terminus productionis suppositum constituit, principium autem communicandi non oportet realiter distingui ab eo quod communicatur vel quo communicatio terminatur. Nunc est ita quod in generatione filii relatio filiationis est id quo productio terminatur & est constitutiua suppositi. Essentia autem est illud quod communicatur vel quo communicatio terminatur, oportet ergo quod principium producendi sit realiter distinctum à filiatione etiam secundum suppositum. Principium autem communicandi non oportet distingui ab essentia communicata, sed essentia secundum positionem communem non distinguitur realiter à filiatione, nec ab aliquo quod sit in diuinis saltem secundum suppositum, ergo ipsa non est in generatione filii principium productionis licet possit esse principium communicationis, maior patet, quia produciens & productum necessario distinguuntur, nihil enim est impossibilem quam quod aliquid producat se

ipsum ut dicit Augu. primo de Trin. sed produciens est totaliter produciens ratione principii quo producit, & productum totaliter est productum ratione termini quo productio terminatur, quia his exclusis & posito quocumque alio excluditur totaliter ratio produciens & producti. Et his habitis statim habetur ratio produciens & producti, ergo oportet quod produciens & productum realiter distinguantur quantum ad principium productionis & terminum.

20 Quod etiam patet ex alio, quia oportet quod terminus productionis quo productum terminatur sit non solum communicatus, sed etiam productus. Si enim totum esset communicatum & nihil productum, nulla esset productio ut dictum fuit supra. Sed si terminus productionis possit esse realiter idem cum principio productionis filii, impossibile esset ipsum esse productum, quia existit in patre qui nihil habet productum, ergo impossibile est quod principium productionis & terminus idem sint realiter, sed necessario distinguuntur.

21 De principio communicandi secus est, quia non est de ratione rei communicate, quod sit à comunicante producta, sic enim principium communicandi & res communicata necessario distinguerentur, sed solum quod sit à pluribus habita ita quod vnus habeat ipsam ab alio. Et si quidem sit vna numero quæ solum est communis communitate rei de qua nunc loquimur non potest simul haberi totaliter & perfecte à pluribus nisi propter solam ilimitationem, ita quod illimitatio rei communicate est ratio communicandi ipsam, maxime si sit illa communicatio naturalis & non mota à voluntate ex aliquo fine qualis est communicatio diuine naturæ, cuius sola infinitas est ratio, quare ipsa ab vno habita ad aliud suppositum deriuatur.

22 Sic ergo patet maior. Minor similiter probatur. Quod enim in generatione filii relatio filiationis sit illud quo productio filii terminatur, patet sic, illud quod in filio est tantum productum est illud quo productio filii terminatur, sed in filio nihil est productum nisi sola relatio filiationis & non essentia quæ nullo modo est producta. Ex his autem duobus constituitur persona filii, ergo sola relatio filii est terminus productionis. De essentia autem quod ipsa sit illud quod comunicatur planum est. & hæc fuit minor. sequitur ergo conclusio scilicet quod in generatione filii essentia quæ potest esse principium communicationis, sed non productionis, cum ipsa realiter à nullo distinguatur.

23 Hæc autem opinio falsa est, in hoc quod ponit aliud esse principium productionis & aliud communicationis, quia eiusdem actionis sunt eadè principia, sed generatio filii & communicatio essentia filio à patre est eadè actio, scilicet sola generatio, ergo non est aliud principium productionis & communicationis, sed vnum & idè, ma. de se patet, mi. declaratur, quia in diuinis non est actio nisi originis, sed in diuinis non sunt nisi duæ origines videlicet generationis & spirationis, ergo communicatio essentia non est actio ab illis distincta.

24 Item omnem actionem originis sequuntur aliquæ relationes reales, sed præter relationes generationis & spirationis actiue & passiue sumptarum non sunt in diuinis aliæ relationes reales originis, ergo comunicatio diuine essentia non est distincta actio à generatione & spiratione, quia sibi correspondent proprie relationes reales, non est ergo imaginandum quod filius habeat essentiam à patre per aliam actionem quam per generationem, quia non est ita, sed quia pater generat filium in sua essentia intrinsecè, ideo dicitur communicare ei suam essentiam non alia actione quam generatione.

25 Et esset simile si in humanis forma patris & filii possent esse in eadem materia numero. Tunc enim pater generando filium & introducendo formam in sua propria materia, communicaret ei eadem materiam quam habet non alia actione quam generatione. Similiter quia proprietatis formalis constitutiua filii potest esse & est in eadè essentia cum formali proprietate constitutiua patris, ideo Deus pater in generando filium communicat ei suam essentiam quia per solam generationem vtraque proprietatis est in eadem essentia, non est ergo verum, quod aliud est

E
prins

principium generandi & aliud communicandi, imò oportet qd sit vnum & idem sicut & vna actio, necesse est ergo quòd illud principium sit vnum, vel sola essentia vt dicit prima opinio, vel sola relatio.

26 Et quantum prima opinio prout fuit posita & exposita, sit satis probabilis, nò videtur tamen mihi qd possit esse vera. Et hoc partim probatum est in opinione precedete, quæ quantum ad hoc vera est in hoc quòd ponit & efficaciter probat quòd principium quo producens producit necessario, distinguitur à termino productionis, quæ probatio potest confirmari sic, secundum philosophum. i. Phys. principium & principiatum sunt multa & non vnum. Ex quo accipitur quòd principium & principiatum realiter differunt, sed principium & principiatum nò solum sunt illud quòd producitur & illud quòd producit, sed per prius, & verius dicitur principium illud quo producens producit quàm suppositum quòd producit, & proportionaliter verius est principiatum correspondens prædicato principio illud quo productio terminatur quàm suppositum quòd productionem terminat, ergo principium quo producens producit necessario distinguitur à termino quo productum terminat productionem etiam secundum vbi productio semper constituit nouum suppositum, sed omnis productio in diuinis constituit suppositum, essentia autem diuina à nullo quòd sit in diuinis distinguitur secundum suppositum, ergo essentia diuina non potest esse principium quo vel terminus productionis diuinæ. assumpta probatur videlicet quòd per prius & verius est principium illud quo producens producit quàm suppositum producens, quia propter quòd vnum quòd tale & illud magis, sed producens dicitur principium producti ratione formæ per quam ipsum producit & non e-conuerso, ergo &c.

27 Item qualitas abstracta à supposito agit vt in sacramento altaris, sed suppositum agit vt in sacramento altaris, sed suppositum nullo modo potest agere nisi habet qualitatē vel formam per quam ageret, ergo &c.

28 Item principium quo se toto est principium, sed suppositum non est principium se toto, sed solū ratione principii quo principiat, ergo &c.

29 Videtur ergo necessarium quòd potentia generandi quæ est principium quo generans generat, sit sola relatio paternitatis quæ sola distinguitur secundum suppositum à filio & filiatione. Et hæc est tertia opinio quæ sola potest habere veritatem secundum ea quæ ponit fides. necessitas autem huius opinionis patet ex eo quòd principium quo generans generat distinguitur necessario in diuinis secundum suppositum à termino productionis vt statim probatum est.

30 Sumuntur etiam ad hoc quædam probabiles rationes quarum prima talis est, quandocumq; aliquis actus inest alicui supposito & non alteri imò repugnat, oportet quòd ille actus inest per illam rationē formalem per quā vnum differt ab alio non per illam secundum quā conuenit cum ipso. Verbi gratia ratiocinari inest homini, & nò bruto, & ceterè oportet quòd conueniat homini per idem per quòd differt à bruto, sed generare conuenit patri & non filio sed repugnat, ergo oportet quòd conueniat ei per id per quòd differt à filio & illud est paternitas & nò essentia.

31 Et confirmatur ratio ista per Aristotelem. i. Ethic. qui probat simili argumento quòd beatitudo, vel felicitas nò sit operatio sensitivæ partis sed intellectivæ, quia beatitudo inest homini & nò bruto, ergo inest homini per illud per quòd differt à bruto, & hoc est intellectus non sensus. Hoc etiam prima facie videtur rationabile quia effectus communis requirit causam communem & per eandem rationem proprius propriam.

32 Secundo sic, imperfectionis est in aliqua forma quòd det actum primum & non possit dare secundum sicut ponitur exemplum de qualitate quòd esset valde imperfecta, quòd daret actum primum & nullo modo possit in actum secundum.

33 Sed proprietas relatiua in diuinis dat actum primum scilicet esse personale, nec aliquid imperfectionis habet, ergo oportet dare actum secundum, qui est generare.

34 Tercio sic, tati ambitus debet esse aliquis actus quati ambitus est principium prædicatum. Dico autem prædicatum, quia si principium nò esset prædicatum respectu huius actus tantum, sed excederet ratione excessus posset esse maioris ambitus, sed potentia generandi est principium prædicatum generandi, ergo non excedit actum generandi, essentia autem excedit, quia est in filio cui non competit generare, ergo &c.

35 Quarta talis est, emanationes diuine debent reduci in talia principia quibus positis statim ponitur status in emanationibus, sed posito quòd relationes sint principia emanationū statim rationabiliter ponitur quòd non sint nisi duæ emanationes in diuinis, non sic autem si sola essentia ponatur principii, ergo &c. Maior patet quia cum non possint esse plures emanationes in diuinis quā duæ, rationabile est quòd talia ponantur principia emanationum ex quibus possit sufficienter vel probabiliter reddi status emanationum, minor probatur, quia si relationes sint principia tunc rationabiliter potest dici quòd sunt tantum duæ emanationes actiue secundum duas relationes scilicet paternitatem & filiationem actiue, vel secundum duplicem oppositionem relationum originis, si verò sola essentia ponatur principium hoc nò potest dici, quia quæ ratione ipsa vna existens erit principium non vnius tantum sed duarum, eadem ratione plurimum vel infinitarum.

36 Ad rationes primæ opinionis respondendum est, ad primam cum dicitur qd fundamentum relationis nò includit intrinsecè relationem aut intelligitur de intrinsecate rei, aut rationis. Si de intrinsecate rei, contra eos est, quia isti dicunt quòd relatio & suum fundamentum semper sunt eadem res intrinsecè. Si de intrinsecate rationis concedatur sic qd fundamentum relationis non includit illam intrinsecè relationē cuius est fundamentum, sed bene potest includere aliam. Dicimus enim quòd quædam relationes sunt oppositæ vt paternitas & filio, quædam verò similes vt duæ filiationes. Similitudo ergo cum sit relatio fundatur super relationem filiationis. Nec includit eam in sua ratione intrinsecè. Et similiter super relationē quæ est paternitas potest fundari relatio potentie in quantum ipsa est principium productiuium alterius.

37 Vnde quod affirmatur qd relatio semper fundatur super re prædicamenti alterius non est verum vniuersaliter, quia relatio quæ est sola denominatio respectiua, potest fundari non solū super absolutum, sed super relationem, nec propter hoc erit processus in infinitum, quia relatio nò est fundamentum relationis ex hoc solo qd est relatio, sed secundum aliquam rationē quæ non est multiplicabilis in infinitum, sicut in proposito super paternitatē in diuinis fundatur relatio potentie, quia paternitas in diuinis est principium aliud producendi. Et multa implicatur in minore propositione de fundamento relationis agentis ad passum, seu producentis ad actum productum tam in creaturis quā in diuinis quæ parum habent veritatis, sed quia non sunt contra propositum nostrum, ideo non pertracto. Non enim omnia possunt dici de omnibus.

38 Ad secundam rationem dicendum quòd ipsa magis concludit oppositum quā propositum eorum, quia vbi natura pluralitatur secundum numerum vna potest esse principium alterius, sed vbi ipsa est vna secundum numerum, ipsa non potest esse principium productionis & terminus propter realem differentiam quæ necesse est esse inter principium & principiatum.

39 Ad tertiam dicendum quòd persona diuina est aliquid maius quàm creatura, & quicquid continet personam diuinam principiatuē continet etiam creaturā principiatuē & non e-conuerso, quia Spiritus sanctus principiatuē continet creaturam & non aliquam diuinam personam, sed non oportet quòd principii quo persona producit aliam sit maius quàm illud quo producit creaturā, nec idem præcisè, quia principiare diuinam personam nò potest nec arguit in principiante aliquam perfectionem supra non principiantem, alioquin perfectiores essent pater & filius quàm Spiritus sanctus, qui nullam personam principiat: aut producit, quòd falsum est, propter quòd principiare diuinam personam non est maius, nec minus, nec æquale quàm principiare creaturam: quia nullam perfe.

In f. d. d.
30. q. 1. c.
di. 3. q. 1.

perfectiorem ponit nec arguit plusquam non principiari. Et ideo talis principatio debet reduci in tale principium quod secundum se non dicat aliquam perfectionem, & hoc est in diuinis sola relatio.

40 AD RATIONE S principales similiter respondendum. Cum enim primo dicitur quod illud est principium generationis in quo genitum assimilatur generanti. Dicendum quod non est verum nisi sit generatio simpliciter vniuoca, in qua genitum non solum recipit naturam a generante, sed cum natura etiam potentiam generandi similem, nisi incidat defectus & error naturae, ubi autem generatio est aequiuoca nec genitum consequitur potentiam generandi aliud, nec consequi potest, impossibile est quod illud sit potentia generandi quo genitum assimilatur generanti. Generatio autem in diuinis ex parte est quasi aequiuoca ut dictum fuit supra distinctio. 4. Genitum autem non consequitur similem potentiam generandi aliud. Et ideo principium generationis non est illud in quo genitum alteri assimilatur. Et iterum vbi cum principium generationis est illud in quo genitum assimilatur generanti, illa assimilatio est secundum diuersas formas numero differentes sub eadem specie quarum vna potest esse principium alterius, ubi autem assimilatio est secundum eandem formam numero, tollitur necessario ratio principii & termini, quia in nulla productione potest idem numero esse principium & terminus, & sic est de essentia in diuinis.

41 Ad secundum dicendum quod sicut Aristoteles negauit quod relatio posset esse terminus actionis, ita negasset, & multo fortius, quod relatio posset constituere suppositum. Et quia nos non tenemus Aristotelem quantum ad hoc, imò dicimus quod relatio in diuinis constituit suppositum, ideo oportet negare illud quod communiter se habet ad hoc, scilicet quod relatio non possit esse terminus actionis vel etiam principium. Dictum etiam fuit quod non omnino similiter loquendum est de potentia generandi in Deo & in creaturis, sicut nec de generatione & supposito generante.

42 Ad dictum autem Damasceni potest dici quod pro tanto dicit Damascenus quod generatio est opus naturae, quia per eam natura communicatur, & virtute naturae generatio fundamentaliter elicitur, quia relatio quae immediate actum generandi elicit fundatur in essentia, tamen non propter hoc est potentia generandi, quia potentia dicitur immediatum principium quo actus elicitur, vel potest dici quod Damascenus sub nomine naturae comprehendit quicquid pertinet ad rationem suppositi & sic relatio in diuinis sub nomine naturae continetur, cum Damascenus dicat quod generatio est opus naturae, vocat enim naturam omne principium quod agit necessario & non liberè, &c.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum potentia generandi sit in filio.

The. 1. p. q. 41. ar. 6. ad pr.

AD tertium sic proceditur. Et videtur quod potentia generandi sit in filio, quia perfecta imago perfectè imitatur illud cuius est imago, sed filius est imago perfectissima patris, ergo perfectissime imitatur ipsum potentia generandi, ergo, &c.

2 Item nulla scientia est in patre quae non sit in filio, ergo nulla potentia est in patre quae non sit in filio, ergo in filio est potentia generandi sicut in patre.

3 Ad idem est quod dicit Augustinus contra Maximianum, & habetur in littera, filius non genuit non quia non potuit, sed quia non oportuit, si ergo non quia non potuit, ergo potuit.

4 CONTRA si potentia generandi est in filio posito quod generet, nullum sequitur impossibile, sequitur autem scilicet quod esset immoderata generatio & infinitas filiorum, ergo haec potentia non est in filio. Quod autem hoc sequatur patet, quia potentia generandi diuina aut est terminata ad vnum filium aut non, si sic, non erit in potentia generandi nisi in patre respectu illius filii. Si non, quia ratione potest in duos & in tres & infinitos: vel dicitur quare non.

RESPON SIO. duo sunt modi dicendi ad quaestionem istam. Prius est eorum qui dicunt quod potentia generandi dicit relationem paternitatis, quae cum non sit in filio nec potentia generandi est in ipso, & hic modus vti mihi videtur verior est & planior.

6 Alius modus est correpondens primae opinioni. Et est talis quod istud gerundium generandi potest accipi tripliciter, scilicet actiue, passiuè vel impersonaliter. Et primo modo potentia generandi est vt aliquis generet, & sic non est in filio quia filius non potest generare. Licet enim sola essentia sit secundum istos id virtute cuius sit generatio, tamen quia ipsa hoc non habet nisi in quantum est, secundum istos fecunda, quod ad primum actum qui est generare, ratio cuius fecunditatis sortitur nomen & rationem potentiae generatiuae. Ipsa autem vt sic non est in filio sed solum tali fecunditate expleta, ideo essentia vt habens rationem potentiae generatiuae actiue non est in filio.

7 Sed diceret aliquis contra hoc sic, omne absolutum commune est tribus personis, sed potentia generandi actiue est quid absolutum vt ponit prima opinio, ergo est in filio & in omnibus personis.

8 Et ad hoc dicunt quod illud quod est sic absolutum quod nullo modo connotat respectum, est commune tribus personis, sed absolutum, quod connotat respectum non est commune tribus, vt est sapientia genita quae tantum competit filio, potentia autem generandi actiue licet in se trinfecè non importet nisi solum absolutum quod est essentia, secundum istos tamen vt est ad generare ex quo sortitur nomen & rationem potentiae generatiuae, actiue connotat respectum paternitatis sibi coexistentem in persona in qua est sub ratione talis potentiae, & hoc propter praesentiam actus generandi respectu aliorum actuum, propter quod non est nisi tantum in prima persona & non in secunda vel tertia.

9 Si autem gerundium sumatur passiuè, sic potentia generandi est in filio. vt generetur & in solo filio. Sicut enim esse deum genitum competit soli filio, licet Deus sit nomen commune, sic potentia generandi passiuè competit soli filio propter respectum connotandum proportionalem vt in potentia generandi actiue.

10 Si autem ly generandi sumatur impersonaliter, sic dicunt quod potentia generandi est communis tribus personis. Nam potentia qua exercetur actus generandi est in qualibet persona, licet generare vel generari non sit in qualibet.

11 Sed ista non placent, primum non, quia supra ostensum fuit quod potentia generandi est relatio & non essentia vt sic. Nec secundum videtur valere, quia valde extraneus modus loquendi est dicere quod aliquis habeat potentiam generandi, quia haberet potentiam vt generetur, quemadmodum esset extraneum dicere quod paries habeat potentiam dealbandi, quia habet potentiam vt dealbetur aut quod ignorans habeat potentiam docendi, quia habet potentiam vt doceatur.

12 Secundò, quia talis responsio in nullo vadit ad intentionem quaestionis, nullus enim querendo vtrum in filio sit potentia generandi intendit querere vtrum filius habeat potentiam vt generetur, sed tantum vt generet, quia de hoc est difficultas si ponatur quod potentia generandi dicat tantum quid.

13 Tertium etiam non videtur bene dictum, scilicet quod potentia generandi (cum gerundium impersonaliter sumitur) sit in qualibet persona, quia verbum impersonale & si determinate non importat habitudinem ad personam agentem vel patientem, quia ex hoc impersonale dicitur, tamen importat eam in vniuersali & indeterminate: vbi gratia. Cum dicitur docetur impersonaliter, vel habet potentiam docendi prout est gerundium vbi impersonalis, non includitur determinate habitudo ad personam quae docet actiue vel determinate ad personam quae docetur passiuè, tamen nunquam verificatur, nisi pro persona cui competit aut competere potest actus docendi actiue vel passiuè, igitur licet ly generandi impersonaliter sumptum non includat determinate actionem vel passionem aut respectum ad generans vel genitum, includit tamen indeterminate, nec vnquam verificari potest quod in aliquo sit potentia generandi accipiendo impersonaliter, nisi cui competit aut competere potest generatio actiue vel passiuè.